

Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi

Academic Journal of History and Idea

ISSN: 2148-2292

10 (5) 2023

<https://doi.org/10.46868/atdd.2023>.

Derleme Makalesi | Review article

Geliş tarihi | Received: 17.09.2023

Kabul tarihi | Accepted: 22.10.2023

Yayın tarihi | Published: 25.10.2023

Khayal Salahov

<https://orcid.org/0009-0003-7520-5879>

Graduate student, Istanbul Aydın University, Department of International Relations and Intelligence Studies, Turkey, khayalsalahov@stu.aydin.tr

Atf Künyesi | Citation Info

Salahov, K. (2023). Türkiye Cumhuriyeti'nin Deniz Jeopolitiğinde Doğu Akdeniz. *Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi*, 10 (5), 1831-1844.

Türkiye Cumhuriyeti'nin Deniz Jeopolitiğinde Doğu Akdeniz

Öz

XX. yüzyılda artık değişen jeopolitik denklemde deniz ve okyanusların önemi her geçen gün artmaktadır. Bölgesel güçlerin de jeopolitik denklemde her geçen gün büyük rol oynadığı bir dünyada denizlerin de rolü artmaktadır. Türkiye gibi Asya ve Avrupa kıtalarını birleştiren ve Afrika'ya da deniz kıyısı ile sınırdaş olan Türkiye de bölgesel bir güç olarak dünya düzeninde yerini almaktadır. Doğu Akdeniz bölgesinde özellikle son yıllarda adımlarını artıran Türkiye Cumhuriyeti 'Mavi Vatan' doktrini ismi ile özdeşleşen deniz jeopolitiğinde de bu bölgeye ayrı bir önem vermektedir. Kıbrıs adasında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin varlığı da Türkiye'nin Doğu Akdeniz faaliyetlerinde önemli bir güç olarak belirlenmektedir. Türkiye Cumhuriyeti özellikle Doğu Akdeniz'de kendisine önerilen Seville Haritası ile ve sık sık kendisine karşı yapılan tatbikatlara karşı bölgedeki varlığını donanmanın gücü ve aktif olması üzerinden göstermektedir. Realizm teorisinin dayandığı güç kuramı ile Türkiye Cumhuriyeti'nin deniz jeopolitiğinde Doğu Akdeniz faaliyetlerini inceleyen bu makalede Türkiye'nin konumu ve gelecek düzenin kurulmasındaki etkileri ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türkiye Cumhuriyeti, Doğu Akdeniz, Mavi Vatan, Realizm

Eastern Mediterranean in the Maritime Geopolitics of the Republic of Turkey

Abstract

The importance of seas and oceans in the changing geopolitical equation in the XXth century is increasing day by day. In a world where regional powers play a major role in the geopolitical equation day by day, the role of the seas is also increasing. Turkey, which connects the continents of Asia and Europe and borders Africa by the sea, is also taking its place in the world order as a regional power.

The Republic of Turkey, which has increased its steps in the Eastern Mediterranean region especially in recent years, attaches particular importance to this region in maritime geopolitics, which is identified with the name of the 'Blue Homeland' doctrine. The presence of the Turkish Republic of Northern Cyprus on the island of Cyprus is also determined as an important force in Turkey's Eastern Mediterranean activities. The Republic of Turkey demonstrates its presence in the region through the Seville Map proposed to it especially in the Eastern Mediterranean, and through the power and activity of its navy against the exercises frequently conducted against it. In this article, which analyses the Eastern Mediterranean activities of the Republic of Turkey in the maritime geopolitics of the Republic of Turkey with the power theory based on the realism theory, Turkey's position and its effects on the establishment of the future order are discussed.

Keywords: Republic of Turkey, Eastern Mediterranean, Blue Homeland, Realism

Giriş

Günümüz dünyasında başta ABD, Çin Halk Cumhuriyeti ve Rusya Federasyonu'nun başını çektiği küresel hegemonya üzerinde devam eden jeopolitik güç mücadelesinde önemli bir dönemi yaşamaktayız. Bölgesel güçlerin de çok önemli pay sahibi olduğu bu jeopolitik konjonktürde en önemli ülkelerin başında Türkiye Cumhuriyeti gelmektedir. Özellikle, Doğu Akdeniz'de yerleşen ve Akdeniz'de yüzölçümüne göre üçüncü ada olan Kıbrıs adasında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin de mevcut olması Türkiye Cumhuriyeti'nin Doğu Akdeniz'de faaliyet göstermesinin en önemli jeopolitik zorunluluklarının başında gelmektedir. Buna ek olarak, aşağıda da belirtceğimiz deniz yetki alanları çerçevesinde Türkiye Cumhuriyeti'nin Doğu Akdeniz'de birçok devlet ile deniz üzerinden sınırı olduğunu da belirtcektir. Özellikle, Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı Doğu Akdeniz'de arkasına ABD ve AB'yi alan Yunanistan ve GKRY ittifakının Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı haksız tezleri ve bu tezlerin ana merkez noktası olan AB tarafından 2003'te yayınlanan Seville Haritası'nın gerçeklerden bilimsel olarak kopuk olduğu ele alınacaktır.

Genel olarak ele aldığımızda çalışma 3 ana başlıktan ibaret olacaktır. İlk başlıkta 'Mavi Vatan' doktrini ve Türk Deniz Jeopolitiğinin Ana Hatları ele alınacak ve burada Türkiye Cumhuriyeti'nin denizler üzerindeki varlığı ve bu bağlamdaki hakları ele alınacaktır. Özellikle, Emekli Tümamiral Cem Gürdeniz'in teorisyeni olduğu 'Mavi Vatan' doktrininin Türkiye Cumhuriyeti için hangi anlam taşıdığını, 'Mavi Vatan' doktrininin Türkiye Cumhuriyeti için hangi kapasiteye sahip olduğu ve neyi hedeflediğini ve neleri içerisinde topladığını geniş şekilde ele alınacaktır.

İkinci başlıkta Doğu Akdeniz'de Türk Denizciliğinin Tarihi ele alınacaktır. Türk milletinin geniş anlamda denizlerle tanışması Selçukluların 1071 Malazgirt Zaferi sonrası Anadolu'ya geniş şekilde Türklerin yerleşmesi ve bir Türk Beyi olan Çaka Beyin donanma faaliyetleri ile gerçekleştirmiştir. Ayrıca Osmanlı İmparatorluğu'nun da özellikle XV. yüzyılın sonlarından itibaren Akdeniz üzerindeki faaliyetleri de ele alınacak aynı zamanda Türk denizciliğinin XVI. yüzyıl sonrası Batı ile mukayesede geri kalması sonucu Osmanlı İmparatorluğu'nun yaşadığı korkunç jeopolitik kayıplar analiz edilecektir.

Üçüncü başlıkta Doğu Akdeniz’de Kıbrıs adasının Türk Deniz Jeopolitiğinde Önemi üzerinde durulacaktır. Kıbrıs’ın Türk tarihindeki yeri ve özellikle Soğuk Savaş döneminde Kıbrıs adası üzerinde Türk-Yunan mücadelesi geniş şekilde ele alınacaktır.

Dördüncü başlıkta ise XXI. yüzyılda Türkiye Cumhuriyeti’nin her alanda denizlerle buluşturma ülküsü olan ‘Mavi Vatan’ doktrininin Güney cephesini teşkil eden Doğu Akdeniz’in günümüz ve gelecek düzende sahip olduğu önem ve Türkiye Cumhuriyeti’nin bu bağlamda politikaları incelenecek ve bu bağlamda sonuç belirlenecektir.

1.Mavi Vatan Doktrini ve Türk Deniz Jeopolitiği’nin Ana Hatları

‘Mavi Vatan’ Doktrini Türkiye Cumhuriyeti’nin XXI. yüzyılda Türkiye Cumhuriyeti’nin denizcileşme ülküsü olmakla beraber 3 tarafı da denizlerle çevrili olan bir yarımada ülkesi olan Türkiye Cumhuriyeti’nin denizlerde var olma ülküsü ve haklarını koruma refleksidir. İlk kez 14 Haziran 2006 yılında Deniz Kuvvetleri Komutanlığı’nda düzenlenen Karadeniz ve Deniz Güvenliği başlıklı sempozyumda günümüzde Emekli Tümamiral olan Cem Gürdeniz tarafından ilk kez kavramsal ve teori olarak ortaya atıldı. Emekli Tümamiral Cem Gürdeniz ‘Mavi Vatan’ı tarif ederken şu ifadeleri kullanmaktadır:

“Kısaca canlı ve cansız kaynakları ile çevrelediğimiz Karadeniz, Akdeniz ve Ege’deki deniz yetki alanlarımızı (karasuları, kıta sahanlığı ve münhasır ekonomik bölge) kapsayan adıydı. Bu vatanın sathı, su kitlesi, dibi ve dibinin altındaki kara kütlesi bizimdir. Bu vatanın büyüklüğü kara ülkemizin yarısına eşittir” (Gürdeniz, 2019, s. 36).

Sınırları çizilen ‘Mavi Vatan’ haritasını incelerken 462.000 km² olduğu tespit edilmiştir. ‘Mavi Vatan’ Doktrinini incelerken onun omurgasını koruyan 4 ayrı başlıktan asla taviz verilmemelidir. Bu 4 jeopolitik başlık şu şekildedir:

1)Türkiye Cumhuriyeti’nin Güneyinde kurulması planlanan denize çıkışı olan kukla Kürt devletini önlemek. XX. yüzyılda emperyalizm tarafından ortaya çıkarılan ve XXI. yüzyılda da ABD ve Batı tarafından sıklıkla kullanılan bu projenin asıl hedefi Türkiye, İran, Irak ve Suriye topraklarında sözde bir “Büyük Kürdistan” başta İsrail’in güvenliğini sağlamak ve Orta Doğu coğrafyasını dizayn ederek bölgedeki enerji kaynaklarında söz sahibi olmak ve aynı zamanda su kaynaklarını elinde bulundurmak mücadelesi taşımaktadır.

2) Ege ve Akdeniz’de AB tarafından Türkiye Cumhuriyeti’ne empoze edilmeye çalışılan ve neredeyse Türkiye Cumhuriyeti’nin 150 bin kilometrekaresini alarak Türkiye’yi Ege kıyılarına ve Antalya ve İskenderun körfezlerine karşı mücadele etmek. Özellikle, Yunanistan tarafının sıklıkla ihlal ettiği meselelerin başında bu konu gelmektedir. Yunanistan’ın ihlallerini ve hukuka aykırı davranışlarını ilk önce Ege meselesini irdeleyelim. 24 Temmuz 1923 tarihinde imzalanan Lozan antlaşmasına aykırı olarak Yunanistan Ege denizinde Lozan Antlaşması’nda Türkiye ve Yunanistan’ın karasularını 3 mil belirtilmesine rağmen 3 milden 6 mile çıkarmıştır (Gürdeniz, 2019, s. 35). Türkiye Cumhuriyeti de karasularını 1964 tarihinde 6 mile çıkararak cevap vermiştir. Ancak bu hamle yerine Yunanistan’ın karasularını 6 milden 3 mile doğru yeniden geri çekmesi ve her iki tarafın Lozan Antlaşması’nın

belirttiği 3 millik karasularına dönmesi gereklidir. Ayrıca 10 Şubat 1947 tarihinde imzalanan Paris Antlaşması'nda Lozan Antlaşması'nda İtalya'ya kalan Ege'deki adalar Yunanistan'da kalması ve bazı adaların da Gayri-Askeri Statüde kalmasına karar verilmiştir. Ancak Yunanistan bu meselede de zamanla uymamıştır. Zamanla Ege denizindeki bu mesele literatüre Egemenliği Devredilmeyen Ada, Kayalıklar (EGEAYDAAK) sorunu olarak geçmiştir (Yaycı, 2020a). Yunanistan'ın bu tavırlarının devam etmesi ve 1995 tarihinde Yunanistan'ın Kardak Krizi'ni çıkarması üzerine Türk Deniz Kuvvetlerinin SAT birlikleri Kardak çıkarması yaparak adaya Türk Bayrağını dikmiştir. Bugüne geldiğimizde ise Yunanistan yine Ege denizinde hukuksuzluklara başvurarak Ege denizinde ihlaller yapmaya devam etmektedir. 2004 senesinden itibaren adalarda işgal girişiminde bulunan Yunanistan son zamanlarda da bu kışkırtıcı adımlarını devam ettirmektedir. Özellikle, zaman zaman Yunanistan devletinin yetkiliklerinin 20 Ocak 2021 tarihinde İyon Denizi'nde yaptığı gibi karasularını 12 mile çıkarması Ege Denizi'nde de yapmak istediklerini belirtmesi gibi olaylar bölgede tehlikenin fitilini ateşlemektedir. Bu adımı gerçekleştirdiği takdirde Türkiye Cumhuriyeti bunu Latince bir uluslararası ilişkiler terimi olan "casus belli" yani savaş sebebi sayabilmektedir. Akdeniz meselesine gelince, Yunanistan bu meselede de tıpkı Ege denizinde olduğu gibi hukuka aykırı hareket etmektedir. Bir takımada devleti olmayan Yunanistan'ın Doğu Akdeniz'de adalardan itibaren kara suları veya kıta sahanlığı sınırı çizmesi veya talep etmesi hukuka aykırı nitelik taşımaktadır. Çünkü kıta sahanlığı ve Münhasır Ekonomik Bölge (MEB) kavramı ana kara üzerinden hesaplanmaktadır.

3)15 Kasım 1983 tarihinde kurulan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin bağımsızlığına ve uniter devlet yapısına karşı kurulan tuzaklara karşı mücadele etmek ve aynı zamanda Türkiye Cumhuriyeti'nin adadaki askeri varlığını devam ettirmek.

4)Türkiye Cumhuriyeti'nin Lozan ile beraber tapusu olarak nitelendirilen Mustafa Kemal Atatürk döneminde kazanılmış en büyük diplomatik zaferlerden biri olan 25 Temmuz 1936 Montrö Boğazlar Sözleşmesi Türkiye Cumhuriyeti açısından en büyük zaferi Lozan Antlaşması'nda uluslararası bir komisyona bırakılan boğazların hakimiyeti bu antlaşma ile beraber Türkiye Cumhuriyeti'ne devredilmiştir. Montrö Boğazlar Sözleşmesi Türkiye'nin imzalandığı 25 Temmuz 1936 tarihinden itibaren Türkiye'nin jeopolitik kazanımı ve deniz güvenliğinin en büyük garantilerinden birisi olmuştur (Gürdeniz, 2021a, s. 89).

Bu başlıkları genel olarak incelediğimizde aslında yalnızca denizler açısından değil tüm Türkiye Cumhuriyeti'nin temel varlığının omurgası olduğunu görmekteyiz. 'Mavi Vatan' doktrininin bir yayılmacı, hukuksuz veya maceraperest bir doktrin olmadığını aksine realist, savunmacı ve Türkiye Cumhuriyeti'nin temel haklarını savunan bir doktrin olduğunu en önemlisi Türkiye Cumhuriyeti yurttaşlarının denizlerde de bir vatani olduğunu anlatmaya çalışan bir refleks olduğu her daim vurgulanmalıdır.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kara ve deniz sınırı üzerindeki yüzölçümü
Kaynak:(Gürdeniz, 2021b)

AB tarafından Türkiye Cumhuriyeti'ne dayatılmak istenen Seville Haritası.
Kaynak: (Gürdeniz, 2021b)

2.Doğu Akdeniz'de Türk Denizciliği'nin Tarihi

Türk Tarihine genel olarak baktığımızda askeri olarak tarihin önemli safhalarında kara gücü olarak baskın rol oynadıklarını ve diğer milletlere örnek olarak öncü olduğunu görmekteyiz. Fakat denizcilik açısından incelendiğinde bu durumun farklı olduğunu görmekteyiz. Yani Türk deniz gücünün oluşumu kara gücünün oluşumundan neredeyse XI-XII. asır sonra gerçekleştirmiştir. Sebeplerini incelediğimizde ise Türklerin Orta Asya'da geniş şekilde yaygın olması ve tarihin ilk dönemlerinden uzunca süre göçebe şeklinde yaşamasını esas faktör olarak görünmektedir. Fakat Türk Denizcilik Tarihi özellikle Orta Asya bölgesinde nasıl durumda olduğu geniş bir şekilde incelenmediği için bu konuda bilimsel açıklamalar

yapmak zor düzeydedir. Ancak Orta Asya Türk tarihini inceleyen uzmanların eserinde eski Türklerde denizcilik ve denize ait terimlerin mevcut olduğu da görülmektedir (Gürdeniz, 2020a, s. 211).

Türklerin denizcilikle tam anlamıyla karşılaşması 1081 yılında Çaka Bey ile başlamıştır. 26 Ağustos 1071 tarihinde Selçukluların Bizans İmparatorluğu karşısında kazandığı büyük zaferi sonrası Anadolu'ya geniş şekilde Türklerin yerleşmesi sonrası Çaka Bey Türk tarihinde yeni bir sayfa açmıştır. 1081 yılında İzmir'de 50 parçadan ibaret bir donanma kurmuş ve bu tarihte ilk kez gerçekleşmiştir. Günümüzde de 1081 yılı Türk Denizcilik Kuvvetlerinin kuruluş yılı olarak Türk tarihinde yerini almaktadır. 1088 yılında Gemlik'te ilk tersane de kurulmuş ve 19 Mayıs 1090 tarihinde Çaka Bey Donanması ile Koyun Adaları zaferini elde ederek Orta ve Kuzey Ege'nin Türklerin eline geçmesini sağlamıştır. Bu zafer Türk Deniz Tarihindeki ilk stratejik zafer olarak kayıtlara geçmiştir (Gürdeniz, 2020a, s. 210-211).

Türk milletinin Akdeniz coğrafyasında yer alması ise Osmanlı İmparatorluğu ile başlamaktadır. XIV. yüzyılda Karamürsel'de bir tersane kurarak başlayan Osmanlı'nın denizlere açılma ve deniz mücadelesi tarihi XX. Yüzyıla kadar uzanmaya da devam edecektir. Osmanlı İmparatorluğu'nun Akdeniz coğrafyasında temel olarak güç sahibi olduğu dönem XVI. Yüzyılda olmuştur. Barbaros Hayrettin Paşa, Piri Reis gibi denizlerin önemini anlayan bilge devlet adamlarının varlığı Osmanlı İmparatorluğu'nun denizlerdeki mücadelesinde çok büyük pay sahibi olmuştur. Bu yüzyılda yalnızca Akdeniz için değil dünya tarihi için de önemli olan Preveze Deniz Savaşı gerçekleşmiştir. Osmanlı İmparatorluğu karşısında kurulan Haçlı/Batı ittifakı arasında gerçekleşen 27 Eylül 1538 tarihli Preveze Deniz Savaşı'nda Osmanlı Donanması galip gelmiş ve Doğu Akdeniz'de Türk hakimiyetinin temeli atılmıştır. Aynı zamanda 1944 yılından itibaren 27 Eylül tarihi "Deniz Kuvvetleri Günü" olarak Türkiye'de kutlanmaktadır (Hergünşen, 2020). Bundan sonraki dönemde Cerbe Deniz Savaşı yaşanmış ve Piyale Paşa komutasındaki Osmanlı donanması büyük zafer kazanmıştır. Ancak 1565 yılında Malta adası kuşatmasında başarısızlık ve Turgut Reis gibi bir denizcinin şehit olması Osmanlı Donanması'nın geleceği açısından büyük bir kayıp olmuştur. Ancak Türk Deniz tarihi açısından Doğu Akdeniz'de en büyük yenilgi İnehbatı Savaşında gerçekleşmiştir. 7 Eylül 1571 tarihinde İyon Denizi'nde yaşanan İnehbatı deniz savaşında Osmanlı Donanması büyük bir mağlubiyet aldı. Osmanlı donanmasının başında denizci değil de karacı Ali Paşa'nın bulunması ve taktik hataların gelmesi temel faktörlerin başında gelmektedir. Her ne kadar bu savaş sonrasında Osmanlı Kıbrıs'ı fethederek Batı/Haçlı dünyasına darbe vursa da artık Türklerin yenilmezlik algısı bu savaşta yıkılmıştır. Zaman geçtikçe Osmanlı'nın bilimsellikten uzak kalması ve donanmadaki ilerleme teknolojisini izleyememesi 1770 Çeşme, 1827 Navarin, 1853 Sinop baskınları gibi donanmayı yıkıma ve devleti de büyük jeopolitik kayıplara götürdü. Osmanlı'nın zayıf donanmaya sahip olması kendisini Kıbrıs'ın kaybında, Balkan Savaşlarında ve Birinci Dünya Savaşı'nın özellikle Çanakkale cephesinde kendini göstermiştir (Gürdeniz, 2020, 27 Eylül).

3.Doğu Akdeniz’de Kıbrıs Adası’nın Türk Deniz Jeopolitiği’nde Önemi

Doğu Akdeniz’de Türkiye Cumhuriyeti için en kritik meselelerin başında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti gelmektedir. Doğu Akdeniz bölgesinde yerleşen Kıbrıs adası dünya jeopolitiğinde her dönem çok kritik öneme sahip olmuştur. Ada sahip olduğu jeopolitik ve jeostratejik önem açısından bölgesel ve küresel güçlerin üzerinde hak sahibi olmak istediği bir alandır. Akdeniz’de Sicilya ve Sardunya’dan sonra en büyük üçüncü ada olan Kıbrıs Türkiye’den 71, Suriye’den 98, Mısır’dan 384, Yunanistan’dan ise 900 km uzaklıkta yerleşmektedir (Başbuğ, 2016, s. 15). Kıbrıs adası ismini Roma İmparatorluğu döneminde bölgeden dünyanın bakır gereksinmesinin karşılanması sebebiyle Latince bakır anlamı ile eş değer olan “Cyprus” sözcüğünden almıştır. Bu sözcüğün Türkçe ifadesini Türkler adaya hitaben kullanmıştır (Çeçen, 2018, s. 17). Akdeniz’de her zaman güçler arası mücadelenin en önemli noktası olan Kıbrıs’ın ilk yerlileri Anadolu’dan göçen insanlar olmuş ve bu tarih M.Ö. 3000’li yıllara uzanmaktadır. Ada ilk dış müdahalesini M.Ö. 1500’lü yıllarda Mısırlılar tarafından saldırıya uğrayarak almış ve adanın kontrolü Mısırlıların eline geçmiştir. Bununla da Kıbrıs’ın güçler arası rekabetin odağında olması dönemi başlamıştır (Orhun, 2019, s. 22). M.Ö. 350’de Persler adayı ele geçirmiş, bundan sonraki dönemlerde Finikeliler ve Asurlular bölgede hüküm sürmüştür. 395 yılında Büyük Roma İmparatorluğu’nun Doğu ve Batı Roma İmparatorluğu olarak bölünmesiyle beraber Kıbrıs Doğu Roma İmparatorluğu’nun egemenliğinde kalmıştır. 632 yılında Araplar adada önemli kazanım elde etseler de tam idareyi kuramadılar. Haçlı Seferlerinin de odak noktasında olan Kıbrıs 1432 yılından itibaren ise Venediklilerin eline geçmiştir (Çelik & Çelebi, 2020, s. 170).

XVI. Yüzyıldan itibaren artık dönemin en büyük imparatorluklarının başında gelen Osmanlı İmparatorluğu da Kıbrıs adasının önemini iyice fark etmektedir. Özellikle, Sultan I. Selim’in 1517 yılında Mısır’ı ele geçirmesi ile beraber Osmanlı’nın Kuzey Afrika bölgesinde de iyice genişlemesi bunun en büyük sebeplerinden biriydi. 27 Eylül 1538 tarihinde kazanılan Preveze zaferi ile Akdeniz’de jeopolitik açıdan çok büyük zafer kazanan Osmanlı artık Kıbrıs’ı da ele geçirmeyi planlıyordu. Özellikle, Kıbrıs’a saklanan korsanların sık sık Akdeniz’de ticaret kervanlarına saldırması, Katoliklerin Ortodokslar üzerinde her gün artan ağır baskısı da ada halkının Osmanlı yönetimine sempati ile bakmasına neden olmaktadır (Başbuğ, 2016, s. 15-16). Osmanlı Devleti 1571 yılında Kıbrıs adasını ele geçirmek için saldırıya geçmiş ve uzun süren kuşatma sonrası 1 Ağustos 1571 tarihinde Kıbrıs adasını ele geçirmiştir. Bununla 1878 yılına kadar sürecek olan Osmanlı İdaresi adada başlamıştır. Ele geçirildiği günden 1878 yılına kadarki 307 yıllık dönemde Kıbrıs adası Osmanlı yönetiminin buraya özen göstermesiyle iyice gelişmiş ve ada halkı savaşıardan uzak bir şekilde istikrarlı bir hayat elde etmiştir. Adada asimilasyon faaliyetlerinde bulunmayan Osmanlı Devleti özellikle Akdeniz ile ilgili faaliyetleri için Kıbrıs’ı bir merkez olarak belirlemiştir (Çeçen, 2018, s. 31).

XIX. Yüzyıla geldiğimizde artık dünya üzerinde sömürgeci planlar kuran imparatorlukların faaliyeti iyice artmıştır. Osmanlı İmparatorluğu da 1683 yılında kaybettiği II. Viyana Kuşatmasından itibaren geri çekilme dönemine başlamış, 1787-1791 Osmanlı-Çarlık Rusya savaşından da ağır yenilgi alması sonrası XIX. yüzyıla çok büyük ağır yaralarla başlamıştır. Bu dönem hem Büyük Britanya, hem

de Çarlık Rusya arasında sıkışıp kalan Osmanlı denizlerde de ağır kayıplar yaşamaktaydı. Özellikle, 1827 yılında Navarin’de Osmanlı Donanmasının yakılması Osmanlı için tam anlamıyla felaket olmuştur. Çarlık Rusya Çarlık I. Petro’dan itibaren sıcak denizlere inmek politikasını kendisine rehber etmiş ve XIX. Yüzyılın II. Yarısından başlayarak bu fırsata yaklaştı. Büyük Britanya ise 1869 yılında Süveyş kanalını açmasıyla beraber Kıbrıs adasına daha da önem vermeye başlamıştır. Kıbrıs’ı ele geçirme için planlar yapan Britanya için en önemli fırsat 1877-78 Osmanlı-Çarlık Rusya savaşında gerçekleşti. Osmanlı’nın 1877-1878 yıllarında ‘93 Harbi’ diye bilinen Osmanlı-Çarlık Rusya savaşında ağır yenilgiye uğraması ve 3 Mart 1878 Ayastefanos imzalaması dengeleri değiştirmiştir. Çarlık Rusya’nın bu antlaşmada büyük kazançlar elde ettiğini gören Britanya Hükümeti Osmanlı Hükümetinden Kıbrıs adası karşılığında yardım etme talebinde bulunmuştur. 13 Temmuz 1878 yılında Berlin Antlaşması imzalanmış ve dünya konjonktüründe yeni dönem yaranmıştır. Artık 307 yıldır devam eden Osmanlı idaresi filli olarak son bulmuştur. Kıbrıs açısından da önemli gelişmeler yaşanmış ve Kıbrıs’ta idare İngilizlerin eline geçmiştir. Her ne kadar kağıt üzerinde ada Osmanlı’nın gibi görünse de, Birinci Dünya Savaşına kadar adada fiili hakim İngilizler olmuştur. Bu dönem adadaki Rumlar ve Yunanistan da Kıbrıs’ı Yunanistan’a birleştirmek için farklı çabalarda bulunmuşlardır (1878-1914 yılları arasında Kıbrıs’ta yaranan durum hakkında geniş bilgi için bkz: Orhun, 2019, s. 28-31.)

5 Kasım 1914 tarihinde Büyük Britanya Kıbrıs’ı Birinci Dünya Savaşı’nda Osmanlı İmparatorluğu’na karşı savaşa girmesiyle adayı ilhak etmiştir. 24 Temmuz 1923 tarihli Lozan Antlaşması’nın 20. Maddesinde Türkiye’nin İngiliz Hükümeti’nin 5 Kasım 1914 tarihinde Kıbrıs’ın İngiltere’ye katıldığına tanındığını belirtilmektedir. Ancak Türk tarafının mücadelesi neticesinde antlaşmanın 16. Maddesinde Kıbrıs ve 12 adaların geleceği ile ilgili meselelerde Türkiye’nin de söz sahibi olması ifade edilmiştir (Başbuğ, 2016, s. 22-23). Türkiye’nin hukuki olarak bu kazanımı elde etmesi Kıbrıs’ın kaderi hakkında bir dönüm noktası olmuştur. Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk de sağlığı boyunca Kıbrıs’ın önemini sıklıkla belirtmiştir. Atatürk Kıbrıs’ın Türkiye’nin geleceği için önemini şu ifadelerle vurgulamıştır: *“Efendiler, Kıbrıs düşmanı elinde bulunduğu sürece bu bölgenin ikmal yolları tıkanmıştır. Kıbrıs’a dikkat ediniz. Bu Ada bizim için çok önemlidir”* (Gürdeniz, 2019, s. 101).

İkinci Dünya Savaşı’nın sonu itibarı ile yeni bir dünya düzeni kurulmuştur. ABD’nin öncülük ettiği kapitalist Batı Bloğu ile, SSCB’nin öncülük ettiği sosyalist Doğu Bloğunun mücadelesi gerçekleşen bu dönem 1991 yılında SSCB’nin çöküşüne kadar devam etmiş ve bu dönem dünya literatüründe “Soğuk Savaş” olarak nitelendirilmiştir. Tarihten bu yana jeopolitik mücadelelerinin merkez noktalarından biri olan Kıbrıs Soğuk Savaş zamanı da yine ön plandaydı. Özellikle, her ne kadar İkinci Dünya Savaşı’nın galipleri arasında yer alsada İngiltere bu dünya savaşında çok büyük yıpranma yaşamış ve sömürgelerini artık terk etmek mecburiyetinde kalmıştır. Bunun karşılığında Yunanistan 1950’li yıllarda Kıbrıs’ın Yunanistan’a ilhak edilmesi için uluslararası kuruluşlara başvuruda bulunmuştur. İlk olarak 1931 yılında Kıbrıs’taki Rumlar isyan faaliyetlerinde bulunsalar da, İngilizler bunu önlemiştiler. Ancak artık

Yunanistan da Kıbrıs'ın Yunanistan'a birleştirilmesi için çalışmalara başlamıştı. İlk olarak 15 Ocak 1950 tarihinde Kıbrıs Rum Ortodoks Kilisesi Kıbrıs'ın Yunanistan'a birleşme planı olarak ifade edilen Enosis hakkında bir oylama yapmış ve Rumları %96'sı Enosis lehine tavır almıştır 1951 yılında gerçekleşen Birleşmiş Milletlerin Paris Toplantısı'nda da Kıbrıs'ın Yunanistan'a ilhakını ileri sürerek Kıbrıs meselesini devlet politikası haline getiren Yunanistan 1954 yılında ise Kıbrıs meselesinin Birleşmiş Milletlere götüreceğini açık şekilde beyan etmiştir (Yılmaz, 2017, s. 90). 1954-1958 yıllarında self-determinasyon faaliyetlerinde başarısız olan Yunanistan ve Kıbrıs Rumları artık adada kanlı yöntemlere başvurmaya kararlaştırdılar. 1 Nisan 1955 tarihinde Yunanlılar ve Rumlar tarafından kurulan EOKA terör örgütü ilk başta İngiliz yöneticilerini hedef alarak BM ve İngiltere'yi Enosis'e ikna etmeye yönelse de, kısa süre sonra adada bulunan Türk nüfusa karşı da harekete geçti (Şahin, 2020, s. 53). Kıbrıs Türk tarafı da 1 Ağustos 1958 tarihinde Türk Mukavemet Teşkilatı'nı kurarak Türklere karşı etnik temizlik politikası güden Rum terör çetelerine karşı mücadele etmiştir. Bu dönemde Birleşmiş Milletler tarafından Lord Vinster Planı (1947), Jackson Planı (1948), Mac Millan Planı (1955), Harding Planı (1955), Rad Cliffe Planı (1956), Mac Millan Planı (1958), Spaak Planı (1958) gibi planlar ortaya atılsa da, Rum tarafı Enosis'den vazgeçmemekte ısrarcıydı (Manisalı, 2003, s. 3). Türkiye Cumhuriyeti de daha önce belirttiğimiz Lozan Antlaşması'nın 16. Maddesinde belirtilen Kıbrıs'ın geleceği hakkında söz sahibi olma yetkisinin kullanarak Kıbrıs meselesinde söz sahibi olmak için adım attı. Kıbrıs için resmi açıdan ilk yıl olan 1955 yılında Türkiye'nin Kıbrıs meselesinde duruşunda önemli adımlar olmuştur. Bu adımlar şöyledir:

*İngiltere ve Yunanistan Türkiye'yi Kıbrıs Meselesinde resmen taraf olduğunu tanımıştır;

*Dönemin Türk Hükümeti o yıl Kıbrıs politikasında 1955 yılına kadar olan politikasında değişiklik yapmıştır (Armaoğlu, 2020, s. 223).

Burada en kritik dönem 1959 yılında devam etmiştir. Türkiye, İngiltere, Yunanistan, Kıbrıs Türk ve Kıbrıs Rum tarafının katılması ile 5-11 Şubat 1959 tarihlerinde Kıbrıs'ın geleceği için İsviçre'nin Zürih kentinde toplandı. Taraflar burada aralarında antlaşma imzalayarak bağımsız Kıbrıs Cumhuriyeti'nin kuruluş temellerini attılar (Eroğlu, 2002, s. 743). 16 Ağustos 1960 tarihinde ise Lefkoşa Antlaşması imzalanmış ve Türkiye İngiltere ve Yunanistan ile beraber adada garantör devlet olma hakkını kazanmıştır. Ancak Rum tarafı Kıbrıs Cumhuriyetinde yönetim ve güç açısından daha önde olmasına rağmen farklı şartlar da ileri sürmekteydi. Türk tarafı ile mücadele için tekrardan silaha sarılan Rum tarafı 25 Aralık 1963 tarihinde Türk nüfusa karşı yürüttüğü sistematik saldırılarda bulunmuştur. Bu olaylar "Kanlı Noel" diye literatüre geçmiştir. Neticede 1960-1963 yılları arasında kurulan Kıbrıs Rum Cumhuriyeti fiili olarak ortadan kalkmıştır. 1964-1974 yılları arasında Rum tarafı daha da saldırılarını artırmış ve adada Türklere için ölüm-kalım savaşı başlamıştır. Dönemin Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı İsmet İnönü ABD'ye Kıbrıs'a müdahalede bulunacaklarını belirtse de, ABD Devlet Başkanı Johnson buna karşı çıkmış ve NATO'nun 5. Maddesinin Türkiye için geçerli olmayacağını belirterek ABD'nin Türkiye'ye sağladığı silahları kullanmamasını ifade etti. Buna karşın Türkiye Erenköy'e hava desteği göndererek Kıbrıs Türklerine destek sağlamış ve Kıbrıs'a gelecekte

çıkartma için askeri hazırlıklara başlamıştır. BM'in bölgeye barış gücü yerleştirme çabaları da bir fayda vermemiş, Rum tarafı Enosis için mücadelesine devam etmiştir. 10 yıl süren çatışmalar 1974 yılında farklı yapıya bürünmüştür. Özellikle 15 Temmuz 1974 yılında Yunanistan'da iktidarda olan askeri cunta destekli Nikos Sampson'un Kıbrıs Cumhurbaşkanı Makarios'a darbesiyle yeni bir dönem başlamıştır. Bunun karşılığında Türkiye Cumhuriyeti 1960 Antlaşmasının verdiği garantörlük hakkını kullanarak adaya 20-22 Temmuz 1974 tarihlerine askeri harekatta bulunmuştur. Kısa sürede askeri başarılar kazanan Türkiye Cumhuriyeti BM'in çağrısı ile 25 Temmuz 1974 tarihinde Yunanistan ve İngiltere ile barış masası için Cenevre'de toplandı. İlk görüşmeden bir kazanım çıkmaması sonrası, 8 Ağustos 1974 tarihinde İkinci Cenevre Konferansı toplanmış ancak burada da kesin sonuç sağlanamamıştır. Türk ordusu 14-16 Ağustos 1974 tarihinde ikinci harekate başlamış ve zafer kazanmıştır. Harekatın neticesinde adanın %38'i Türk ordusunun kontrolüne geçmiştir. Bu hareket zamanı Türk ordusu 498 şehit vermiştir (Konu hakkında geniş bilgi için bkz: Başbuğ, 2016, s. 33-97; Orhun, 2019, s. 47-73).

Kıbrıs Barış Harekatı ile adadaki Türk nüfusu bir etnik soykırımdan kurtaran Türkiye aynı zamanda adada barış ve huzuru temin etmek için büyük adımlar atmıştır. Türkiye ve Kıbrıs Türkleri adada 2 devletli yapı kurmak için hareket geçerek yeni bir dönem başlatmışlardır. Bu doğrultuda Kıbrıs Türkleri 13 Şubat 1975 tarihinde Kıbrıs Federe Türk Devletini, 15 Kasım 1983 tarihinde ise Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin kurulduğunu resmen duyurmuştur. Ancak KKTC'nin bağımsızlığını sadece Türkiye Cumhuriyeti tanımıştır. Birleşmiş Milletler bu hadiseyi "hukuka aykırı" olarak değerlendirmiştir. Birleşmiş Milletler Kıbrıs'ta müzakere süreci için farklı planlar ortaya atsa da bunlar içerisinde en önemli olan dönemin BM Genel Sekreteri Kofi Annan'ın ismi ile anılan Annan planıdır. Kofi Annan 14 Kasım 1999 tarihinde yaptığı açıklamayla Kıbrıs'ın müzakere döneminde yeni bir sürecin başladığını ifade etmiştir. Uzun süren Annan Planı'nın tartışmaları 2004 yılına kadar devam etti. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin Kurucu Cumhurbaşkanı olan Rauf Denktaş, Annan Planı'na karşı çıkmıştır. Denktaş, bu planın Kıbrıs adasında KKTC'nin tasfiyesini hedeflediğini belirtmiştir. Kıbrıs'ta Annan Planı 23 Nisan 2004 tarihinde referanduma sunuldu. Türk tarafı bu plana %64,9 oranında evet diyerek onaylamış, Rum tarafı ise %75.8 oranında hayır demiştir. Rum tarafı Annan Planı'ndan daha iyi bir plan beklediği için elindeki büyük avantajı kaybetmiştir (Annan Planı ve bu süreç hakkında geniş bilgi için bkz: Şimşir, 2003; Orhun, 2019, s. 101-201; Gürdeniz, 2020b, s. 76-80).

Dünya kamuoyu Kıbrıs meselesinde müzakereleri öne sürerken Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin yaptığı hukuksuzlukları ise görmemek istemiştir. Özellikle 1990'lı yıllardan sonra GKRY Avrupa Birliği'ne tam üye olmak için çalışmalarına başlamıştır. 4 Temmuz 1990 tarihinde tek yanlı başvuruda bulunmuştur. Hukuken 1960 Garantör Antlaşması GKRY'nin yaptıkları ile uymuyordu. Çünkü Garanti Antlaşması Kıbrıs'ın bir siyasi ve ekonomik birliğe katılmamasını belirtmiştir (Başbuğ, 2016, s. 107-111) Ancak bunlara rağmen 1 Mayıs 2004 tarihinde GKRY AB'ye üye olmuştur. Soğuk Savaşın sona ermesiyle ABD hegemonyasında tek kutuplu dünya düzeni yaransa da, özellikle 2007 yılında Rusya Federasyonu Devlet Başkanı Vladimir Putin'in Münih'teki konferansta tek kutuplu dünya düzenine

meydan okuması ve Rusya'nın jeopolitik konularda geri çekilmemesi, Çin'in özellikle 2010 yılından itibaren satın alma gücüne göre dünyada en büyük ekonomi olması ile başlayan süreç günümüzde daha da farklı hal almıştır. Asya'da artan Rusya ve Çin işbirliği ABD'yi Doğu Akdeniz ve Orta Doğu kıskacında sıkıştırdı. Burada yeniden en kritik merkezlerden biri Kıbrıs'tır. Özellikle 2000'li yılların başından Doğu Akdeniz'de gaz yataklarının bulunması küresel, bölgesel güçlerin dikkatini buraya yöneltmesine sebep olmuştur. Türkiye Cumhuriyeti de özellikle 'Mavi Vatan' doktrini ile Doğu Akdeniz'deki haklarını korumak için askeri tatbikatlar ve sondaj faaliyetleri yürütmektedir. 2006 yılından itibaren devam eden "Akdeniz Kalkanı Harekatı" ise donanmanın ateş gücü açısından kritik öneme sahiptir (Akdeniz Kalkanı Harekatı hakkında geniş bilgi için bkz: Gürdeniz, 2020b, s. 93-97).

Türkiye Cumhuriyeti, KKTC ile olan ilişkilerini en üst düzey seviyede tutarak Kıbrıs'ta iki bağımsız ve egemen devletli çözüm taraftarı olduğunu belirterek KKTC'nin uluslararası dünyada tanınması için çalışmalarda bulunmaktadır. Bu doğrultuda yapılan çalışmalardan biri olarak 21 Eylül 2011 tarihinde Türkiye ile KKTC arasında "Kıta Sahaneliği Sınırlandırma Antlaşması" imzalanmıştır (Şahin 2020, s. 60). Kıbrıs adasını incelerken en dikkat çekici meselelerin başında su meselesi gelmektedir. Adada kurak iklimin olması ve kullanıma uygun suyun azlığı sebebiyle özellikle Kıbrıs insanı su sorunu ile karşılaşmıştır. Ayrıca dünyada son yıllarda baş gösteren küresel ısınma ve Kıbrıs'ın Kahire İklim Kuşağına yakın olması da Kıbrıs'ta su kıtlığına sebep olan bir diğer meseledir. Türkiye'de 1960'lı yıllardan itibaren bölgedeki su temini sorununu hal etmek için farklı yöntemler aramıştır. Türkiye'den KKTC'ye denizaltı borular vasıtasıyla su taşıma düşüncesini ilk defa dönemin Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Turgut Özal tarafından düşünülse de, onun vefatı sonrası Cumhurbaşkanı olan Süleyman Demirel tarafından devam ettirilmiştir. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ni Su Temini Projesini Bakanlar Kurulu'nun 27.05.1998 tarihli 98/11202 sayılı kararı ile projenin gerçekleştirilmesi için faaliyetlere başlanmış, 17 Ekim 2015 tarihinde ise bitirilerek resmen hizmete açılmıştır (Keser & Uğurtay, 2019, s.12). Ek olarak, Türkiye'nin KKTC sınırları içerisinde deniz üssü kurmak planları da zaman zaman gündemdedir. Bunun gerçekleşmesi halinde KKTC'nin Türkiye için nasıl önemli olduğunun bir daha iyice anlaşılacak ve Türkiye-KKTC karşıtı kurulan ittifaka bir mesaj verilebilecektir (Polat, 2019, s. 93).

Türkiye Cumhuriyeti'nin Kıbrıs'ta iki devletli egemen ve bağımsız devlet modelini savunması hem adanın, hem de bölgesel açıdan güvenliğin en önemli meselesidir. Özellikle, geçmişte denenmiş federal devlet modelinin başarısız olmasının acı hatıralarla hatırlanması ve Yunanistan-GKRY hattının devam eden haksız talepleri en doğal çözümün iki devletli çözüm olduğunu gösteren faktörlerdendir (Uluçevik, 2021).

4. Türkiye Cumhuriyeti'nin Doğu Akdeniz'de son dönem faaliyetleri

Türkiye Cumhuriyeti özellikle 2016 yılı sonrası Doğu Akdeniz'de faaliyetlerini hem sahada, hem de masada artırarak bölgede güç sahibi olduğunu gösterecek adımlar atmıştır. Siyasi açıdan Türkiye Cumhuriyeti Türkiye Doğu Akdeniz'de hak ve menfaatlerinin uluslararası hukuka uygun olduğunu defalarca farklı platformlarda belirtmesine rağmen Doğu Akdeniz'de Münhasır Ekonomik Bölge (MEB)

ilan etmemiştir. Günümüze kadar Akdeniz’de Fas, Tunus, Suriye, GKRY, Libya, İsrail ve Lübnan dahil olmakla 7 devlet MEB İlan etmiştir (Yaycı, 2020b, s. 34; MEB kavramı hakkında geniş bilgi için bkz: Yaycı, 2019). Bu bağlamda hareket eden Akdeniz Gaz Forumu Doğu Akdeniz (EASTMED) boru hattı projesini gerçekleştirerek Doğu Akdeniz’deki enerji kaynaklarını AB lehine kullanmayı esas almıştı (Konu hakkında geniş bilgi için bkz. Salihoğlu, 2020, s. 91-184). Ancak Türkiye Cumhuriyeti’ne karşı 14 Ocak 2019 tarihinde Mısır, Yunanistan, İsrail, İtalya, Filistin ve GKRY’den ibaret Doğu Akdeniz Forumu kuruldu. Kurumun maksadı enerji işbirliği çerçevesinde hareket etmektir. Tam anlamıyla Türkiye Cumhuriyeti’ne karşı kurulan bir yapıya karşı Türkiye’nin en keskin hamlesi 27 Kasım 2019 tarihinde geldi. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti 27 Kasım 2019 tarihinde Libya Devleti Ulusal Mutabakat Hükümeti Arasında Akdeniz’de Deniz Yetki Alanlarının Sınırlandırılmasına İlişkin Mutabakat Muhtırası imzaladı. Ek olarak, 28 Kasım 2019 Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı tarafından ‘Türk Kıta Sahaneliği/MEB Sınırlandırma Koordinatları Haritası’ yayımlandı (Gürdeniz, 2020, s.136-137). Doğu Akdeniz’de yeni bir jeopolitik denklem kuruldu. Türkiye Cumhuriyeti Müstafi Tümamiral Doç. Dr. Cihat Yaycı’nın mimarı olduğu bu projeyi antlaşma ile taçlandırarak hem Yunanistan-GKRY’nin Mısır ile arasına hançeri sokmuştur. Ayrıca Türkiye Cumhuriyeti bu antlaşma ile beraber Libya Ulusal Hükümeti de büyük kazanç elde etmiş ve aynı zamanda Türkiye ile Akdeniz üzerinden sınırdaş olan ülkeler için de yeni bir dönem başlamıştır (Konu hakkında geniş bilgi için bkz. Yaycı, 2020c).

Sahadaki faaliyetlere geldiğimizde ise ilk olarak sondaj gemileri üzerine yoğunlaşan Türkiye bu bağlamda 2018 yılında Norveç firması olan Odfjell Drilling’den bir sondaj gemisi satın alındı ve Mayıs 2018’de Fatih ismi verilerek Türk bayrağı altında faaliyetine başladı. 2016-2018 yıllarında gambot diplomasisi ile Doğu Akdeniz’de varlığını sürdüren Türkiye artık sondaj gemileri vasıtasıyla artık sondaj diplomasisi uygulamaya başladı. Bundan sonraki dönemde Ekim 2018’de Türkiye Petrol Arama Ofisi tarafından ikinci gemi satın alındı ve Yavuz ismi ile göreve başladı. 2020 yılındaysa filoya üçüncü bir gemi, Kanuni ismi ile katıldı. Askeri tatbikatlar açısından da en kritik tarih 2019 yılı oldu. Özellikle, bu döneme kadar gambot diplomasisine önem veren Türkiye Savunma Sanayisindeki yükselişin faydalarını her geçen yıl daha da görmekteydi. Bu bağlamda 2019 yılında Batı, İsrail ve bazı Arap devletleri destekli Yunanistan-GKRY ittifakına cevap olarak ilk önce 27 Şubat - 8 Mart 2019 tarihinde ‘Mavi Vatan - 2019’ isimli tatbikat gerçekleştirildi. Kara, hava destekli tatbikata 103 savaş gemisi katılmış ve büyük bir güç gösterisi yapılmıştır. Türk Deniz Kuvvetleri ilk defa Karadeniz, Ege ve Akdeniz üzerinde eşzamanlı bir askeri tatbikat gerçekleştirerek büyük bir tarihi başarıyı elde etti. Yaklaşık 2.5 ay sonra 14-24 Mayıs 2019 tarihinde ‘Denizkurdu – 2019’ tatbikati gerçekleştirildi ve bu tatbikata 113 savaş gemisi katıldı (Konu hakkında geniş bilgi için bkz: Gürdeniz, 2020b, s. 127-131). Askeri tatbikatlardan en önemlilerinden biri de 2020 yılında Türkiye-KKTC tarafından gerçekleşen ‘Şehit Yüzbaşı Cengiz Topel Fırtınası – 2020 Tatbikati’ idi. 2020 yılında da devam eden faaliyetler 2021 yılı itibarı ile duraksamıştır. Doğu Akdeniz üzerindeki mücadelesinden geri durmayacağını belirten

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti bu mücadelede güç sahibi olduğunu göstermek için 2018-2020 yıllarında olduğu gibi aktif sismik ve gambot diplomasisine devam etmelidir. Aynı zamanda Türkiye Cumhuriyeti karşıtı neredeyse her ay oluşan askeri tatbikatlara karşı Türkiye Cumhuriyeti de askeri tatbikatlarını durmadan devam etmelidir.

Sonuç

Genel çerçevede değerlendirdiğimiz Türkiye Cumhuriyeti artık Doğu Akdeniz’de hak ve menfaatlerini korumak hakkında gerekli adımları atmaktadır. Ancak son dönemde sahadaki faaliyetlerdeki sessizlik ivedilikle değişmelidir. Özellikle, 2019 yılındaki gibi donanmanın askeri tatbikatları sürdürülmeli ve sondaj faaliyetlerinin sayısı artırılmalıdır. Bu bağlamda Doğu Akdeniz’de enerji gemilerinin askeri gemiler koruması altında faaliyetleri gereken mesajı taşıyacaktır. Ek olarak, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nin tanınması hakkında başta kardeş Türk dünyası devletleri olmakla dost ve müttefik ülkeler ile görüşmeler başlatılmalıdır. Kıbrıs’ta askeri anlamda kara birliklerine ek olarak deniz ve hava üssü kurulmalı ayrıca adada federasyon gibi çözümlerin yerine adada bağımsız iki devlet modelinden taviz verilmemelidir. En önemlisi Türkiye Cumhuriyeti Münhasır Ekonomik Bölge (MEB) ilan etmeli ve bölgedeki haklarını dünyaya ilan etmelidir. Ayrıca Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti ve Libya örneğindeki gibi kıta sahanlığı ile Türkiye Cumhuriyeti’ne sınırdaş olan Orta Doğu’daki ülkeler ile antlaşmalar imzalanarak hem müttefik kazanılmalı, hem de AB ve ABD’nin gücünü arkasına alarak haksız tezler ileri sürülen Yunanistan-GKRY’nin bu ülkeler ile kıta sahanlığı antlaşması imzalanması önlenmelidir. Ek olarak, ‘Mavi Vatan’ doktrininin teorisyeni Emekli Tümamiral Cem Gürdeniz’in de ifade ettiği gibi Türk Devletlerini 2006’da başlayan Akdeniz Kalkanı Harekatı’na dahil ederek Türk dünyası işbirliğini genişletmek gereklidir.

Kaynaklar

- Armaoğlu, F. (2020). *Türk Siyasi Tarihi*. Kronik Kitap.
- Başbuğ, İ. (2016). *Unutulan Ada Kıbrıs*. Kırmızı Kedi Yayınevi.
- Çeçen, A. (2018). *Kıbrıs Çıkmazı*. Astana Yayınları.
- Çelik, V. & İlker Çelebi (2020), 1960’da Kıbrıs Cumhuriyeti’nin Kuruluşundan 2004 Annan Planı’na Kadar Olan Süreçte Kıbrıs Meselesi. *Ekonomi İşletme Siyaset ve Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 6 (2), 168-193.
- Eroğlu, H. (2002). Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetini Yaratan Tarihî Süreç ve Son Gelişmeler. *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 18(54), 735-793.
- Hergünşen, İ. (2020, 27 Eylül). Preveze deniz zaferi ve Türk Deniz Kuvvetleri Günü kutlu olsun. <https://www.aa.com.tr/tr/analiz/preveze-deniz-zaferi-ve-turk-deniz-kuvvetleri-gunu-kutlu-olsun/1986893>
- Gürdeniz, C. (2019). *Mavi Vatan Yazıları*. Kırmızı Kedi Yayınevi.
- Gürdeniz, C. (2020a). *Mavi Vatan’ın Güney Cephesi Doğu Akdeniz*. Kırmızı Kedi Yayınevi.
- Gürdeniz, C. (2020b). *Mavi Vatan’ın Güney Cephesi Doğu Akdeniz*. Pankuş Yayınları.

- Gürdeniz, C. (2020, 27 Eylül). Preveze döneminden, Mavi Vatan dönemine: Büyük Uyanış. <https://www.veryansintv.com/preveze-doneminden-mavi-vatan-donemine-buyuk-uyanis>
- Gürdeniz, C. (2021a). *Anavatandan Mavi Vatan'a*. Kırmızı Kedi Yayınevi.
- Gürdeniz, C. (2021b, 22 Eylül). Mavi Vatan'ı sahiplenmek. *Cumhuriyet*, <https://www.cumhuriyet.com.tr/yazarlar/olaylar-ve-gorusler/mavi-vatani-sahiplenmek-cem-gurdeniz-1870813>
- Keser, U. & Uğur Uğurtay Durmuş (2019). *Psikolojik Harp Bağlamında Kıbrıs'ta Stratejik Güç; Su*. Hiper Yayın.
- Manisalı, E.(2003). Kıbrıs'ta Türkiye Meşru Haklarını Kullanmıştır. *Türkelî* 104, 3-12.
- Orhun, F. Ç. (2019). K.K.T.C. Cumhurbaşkanı Rauf R. Denктаş'ın Annan Planı Sürecindeki Mücadelesi. Hiper Yayın.
- Polat, S. (2019). *Mavi Vatan İçin Jeopolitik Rota*. Kaynak Yayınları.
- Salihoğlu, K. C. (2020). *Doğu Akdeniz'de Satranç & Küresel Güç Odağında Kıbrıs Sorunu ve Bölgesel Enerji Denklemi*. Kaynak Yayınları.
- Şahin, İ. (2020). Türkiye-Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Kıta Sahanlığı Anlaşması. *Adalet Dergisi* (65), 51-70.
- Şimşir, B. (2003). *AB, AKP ve Kıbrıs*. 1. Basım. Bilgi Yayınevi.
- Uluçevik, T. (2021, 20 Şubat). Kıbrıs Sorunu İçin Doğal Çözüm. <https://21yhte.org/tr/merkezler/bolgesel-arastirma-merkezleri/balkanlar-ve-kibris-arastirmalari-merkezi/kibris-sorunu-i-cin-dogal-cozum>
- Yaycı, C. (2019). *Sorular ve Cevaplar ile Münhasır Ekonomik Bölge(MEB) Kavramı*. DENİZ Kuvvetleri Komutanlığı / Deniz Müzesi.
- Yaycı, C. (2020a). *Yunanistan Talepleri (Ege Sorunları) Soru ve Cevaplarla*. Türk Tarih Kurumu.
- Yaycı, C. (2020b). *Doğu Akdeniz'in Paylaşım Mücadelesi ve Türkiye*. Kırmızı Kedi Yayınevi.
- Yaycı, C. (2020c). *Libya Türkiye'nin Denizden Komşusudur*. Kırmızı Kedi Yayınevi.
- Yılmaz, H. (2017). Kıbrıs Barış Harekatı ve Sonuçları. *İnönü Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, 6 (1), 87-98.